

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums pēc Beļģijas Karalistes, Bulgārijas Republikas, Vācijas Federatīvās Republikas, Spānijas Karalistes, Francijas Republikas, Luksemburgas Lielhercogistes, Nīderlandes Karalistes, Austrijas Republikas, Slovēnijas Republikas, Slovākijas Republikas, Itālijas Republikas, Somijas Republikas, Portugāles Republikas, Rumānijas un Zviedrijas Karalistes ierosmes, paredzot pieņemt Padomes lēmumu par to, lai izvērstu pārrobežu sadarbību, jo īpaši terorisma un pārrobežu noziedzības apkarošanā

(2007/C 169/02)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 286. pantu;

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un jo īpaši tās 8. pantu;

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par individuālo aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un tādu datu brīvu apriti ⁽¹⁾;

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 45/2001 (2000. gada 18. decembris) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās, kā arī par tādu datu brīvu apriti ⁽²⁾, un jo īpaši tās 41. pantu,

IR PIEŅĒMIS ŠO ATZINUMU.

I. Provizoriskas piezīmes

Ierosme un EDAU atzinums

1. Dalībvalstis 2007. gada 15. februārī ir nākušas klajā ar ierosmi, lai varētu pieņemt Padomes lēmumu par izvērstu pārrobežu sadarbību, jo īpaši terorisma un pārrobežu noziedzības apkarošanā ⁽³⁾. Ierosmē ir aplūkoti jautājumi saistībā ar personas datu apstrādi. Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs ir atbildīgs par konsultācijām saskaņā ar minēto ierosmi, jo tas ietilpst viņam uzticētajā uzdevumā, konkrēti — Regulas (EC) Nr. 45/2001 41. pantā. EDAU nāk klajā ar šo atzinumu *ex officio*, jo EDAU nav saņēmis lūgumu sniegt konsultāciju ⁽⁴⁾. EDAU uzskata, ka minētais atzinums būtu jāpiemin Padomes lēmuma preambulā ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ OV L 281, 23.11.1995., 31. lpp.

⁽²⁾ OV L 8, 12.1.2001., 1. lpp.

⁽³⁾ Attiecīgās dalībvalstis ir piesauktas atzinuma virsrakstā. Ierosme 2007. gada 28. martā ir publicēta Oficiālajā Vēstnesī C 71., 35. lpp.

⁽⁴⁾ Komisijai saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 28. panta 2. punktu ir pienākums konsultēties EDAU, ierosinot tiesību aktus par personu tiesību un brīvību aizsardzību no personas datu apstrādes viedokļa. Ja ar ierosmi nāk klajā viena vai vairākas dalībvalstis, tāda pienākuma nav; tas ir dalībvalstu ziņā —vai konsultēties ar EDAU.

⁽⁵⁾ Saskaņā ar Komisijas praksi citos (nesenos) gadījumos. Skat. Jaunāko EDAU atzinumu (2006. gada 12. decembris) par priekšlikumiem grozīt Finanšu Regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam un tās īstenošanas noteikumiem (COM(2006) 213 galīgais variants, un SEC(2006) 866 galīgais variants), kas publicēts www.edps.europa.eu.

Šīs ierosmes vēsture un saturs

2. Šīs ierosmes vēsture ir unikāla trešajā pilārā notiekošajā sadarbībā. Ierosmes mērķis ir panākt, lai 2005. gada 27. maijā septiņu dalībvalstu ⁽⁶⁾ parakstītā Prīmes Līguma svarīgākās daļas padarītu par piemērojamām visās dalībvalstīs. Dažas no šīm septiņām dalībvalstīm jau ir ratificējušas minētās svarīgākās daļas, bet citās notiek ratifikācijas process. Tātad minēto svarīgāko daļu būtību noteikti nav paredzēts mainīt ⁽⁷⁾.
3. Saskaņā ar ierosmes apsvērumiem tā ir jāuzskata par 2004. gada Hāgas programmā ietvertā pieejamības principa īstenošanu, jo tas iezīmē novatorisku pieeju tiesībaizsardzības informācijas pārrobežu apmaiņām. Ierosme ir sniegta kā alternatīva iecerētam Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu atbilstīgi pieejamības principam, par ko EDAU 2006. gada 28. februārī ir nācis klajā ar atzinumu ⁽⁸⁾, par ko Padomē nav notikušas debātes, paredzot to pieņemt.
4. Ierosmē ir izmantota gluži citāda pieeja nekā iepriekš minētajā ierosinātajā Padomes pamatlēmumā. Ja minētajā priekšlikumā ir paredzēta tieša pieeja esošai informācijai, ierosmē ir paredzēta netieša piekļuve, izmantojot atsauces datus. Turklāt ierosmē ir prasīts, lai dalībvalstis vāktu un glabātu konkrētu informāciju arī tad, ja tā vēl nav pieejama saskaņā ar attiecīgās valsts jurisdikciju.
5. Viens no svarīgākajiem ierosmes aspektiem attiecas uz dalībvalstu policijas un tiesu iestāžu dalīšanos biometriskā informācijā, konkrēti — DNS analīžu datus un automatizētu daktiloskopijas informācijas sistēmu (sistēmu, kurās glabājas pirkstu nospiedumi ⁽⁹⁾) datus.
6. Ierosmē ir iekļauta 6. nodaļa ar nosaukumu “Vispārēji noteikumi par datu aizsardzību”. Tajā pašā nodaļā ir vairāki datu aizsardzības mehānismi, pielāgoti to konkrēto datu apmaiņas būtībai, kuru tā regulē ⁽¹⁰⁾. 6. nodaļā arī ir atsauce uz Eiropas Padomes Konvenciju Nr. 108 ⁽¹¹⁾ un ar to saistītiem Eiropas Padomes dokumentiem — kā vienotu datu aizsardzības sistēmu, tā kā nav pieņemts Padomes pamatlēmums par tādu personas datu aizsardzību, kurus apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās ⁽¹²⁾.

II. Galvenie EDAU atzinumā aplūkoti jautājumi

7. Atzinumā būs ņemta vērā ierosmes unikalitāte, konkrētāk — tas, ka nav paredzēti lieli grozījumi noteikumu būtībā. Tālab EDAU pievērsīsies vairākiem vispārīgākiem ar ierosmi saistītiem jautājumiem un tās kontekstu. Grozījumi, ko ierosina EDAU, galvenokārt uzlabo teksta izteiksmi, neskarot pašu informācijas apmaiņas sistēmu.
8. Pirmais jautājums ir procesuāls. Ierosmē ir paredzēts, ka dažas dalībvalstis stabili nosaka visu dalībvalstu politikas izvēles jomā, uz ko attiecas ES līgums, jo īpaši ES līguma VI sadaļa (trešais pīlārs). VI sadaļā paredzētās pastiprinātas sadarbības procedūras nav ievērotas.
9. Otrs jautājums ir saistīts ar pieejamības principu. Kaut arī ierosme ir jāuzskata par šā principa īstenojumu, tā pati nerada pieejamību, bet ir tikai vēl viens solis pretī tiesībaizsardzības informācijas pieejamībai pāri dalībvalstu robežām. Tā pieder pie pakāpeniskas pieejas, ar ko atvieglināt tiesībaizsardzības informācijas apmaiņu.

⁽⁶⁾ 2005. gada 27. maija Prīmes līgums, ko noslēgusi Beļģijas Karaliste, Vācijas Federatīvā Republika, Spānijas Karaliste, Francijas Republika, Luksemburgas Lielhercogiste, Nīderlandes Karaliste un Austrijas Republika par tādas pārrobežu sadarbības pastiprināšanu, kas saistīta ar cīņu pret terorismu, pārrobežu noziedzību un nelegālo migrāciju.

⁽⁷⁾ Skat. 15. punktu šē turpmāk.

⁽⁸⁾ COM (2005) 490 galīgais variants. EDAU atzinums ir publicēts Oficiālajā Vēstnesī [2006], C 116., 8. lpp.

⁽⁹⁾ Šajā atzinumā būs lietots ierastāks termins — “pirkstu nospiedumi”, nevis “daktiloskopiski dati”, kas lietots ierosmē.

⁽¹⁰⁾ Skat. ierosmes 17. apsvērumu.

⁽¹¹⁾ Ar automātisku personas datu apstrādi saistītas personu aizsardzības Eiropas Padomes Konvencija, 1981. gada 28. janvāris.

⁽¹²⁾ Skat. atzinuma VII punktu.

10. Trešo jautājumu var aprakstīt kā samērības jautājumu. Ir grūti izvērtēt, vai vajadzība apkarot terorismu un pārrobežu noziedzību attaisno ierosmi pieņemt Padomes lēmumu. EDAU atgādina, ka Prīmes konvencija ir izstrādāta kā laboratorija pārrobežu informācijas, jo īpaši DNS analīžu datu un pirkstu nospiedumu apmaiņai. Ar šo ierosmi tomēr ir nākts klajā, pirms praksē ir sākti apmaiņas eksperimenti ⁽¹³⁾.
11. Ceturtais jautājums ir saistīts ar biometrijas datu lietojumu. Ierosmē prasīts vākt, glabāt un (ierobežotā apjomā) apmainīties ar DNS analīzēm un pirkstu nospiedumiem. Tādu biometrijas datu lietojums tiesībaizsardzībā rada konkrētas briesmas datu subjektiem un prasa papildu nodrošinājumus, lai aizsargātu viņu tiesības.
12. Piektais jautājums izriet no tā, ka Padomes lēmumam būtu jābalstās attiecīgā, vispārējā trešā pilāra datu aizsardzības sistēmā, kas ES mērogā vēl nav izveidota. EDAU šajā atzinumā paskaidros to, cik svarīga ir tāda vispārēja sistēma kā *conditio sine qua non*, lai, par pamatu ņemot šo ierosmi, tiesībaizsardzības iestādes varētu apmainīties ar personas datiem.

III. Procedūra un juridiskais pamats

13. Prīmes Līgumu saprotamu iemeslu dēļ bieži salīdzina ar 1985. gada Šengenas nolīgumu un 1990. gada Šengenas konvenciju. Tajā ir iesaistītas faktiski tās pašas dalībvalstis, temats ir līdzīgs un pastāv cieša saistība ar sadarbību pašā Eiropas Savienībā ⁽¹⁴⁾. Tas tomēr fundamentāli atšķiras no Šengenas Līguma Pašlaik pastāv Eiropas tiesiskā sistēma, kas Eiropas Savienībai ļauj regulēt attiecīgus jautājumus, un bija reāli plāni to izmantot (galvenajos) jautājumos, uz ko attiecas Prīmes Līgums. Vēl konkrētāk, Prīmes Līguma noslēgšanas laikā Komisija gatavoja projektu Padomes pamatlēmumam ⁽¹⁵⁾.
14. Attiecīgās dalībvalstis tomēr izvēlējās daudzpusēju līgumu, kas ļāva neiet ērkšķaino taku, kas paredz vienprātību, trešajā pilārā pieņemot tiesību aktus. Tās arī izvairījās no materiālām un procesuālām pastiprinātās sadarbības prasībām, kas ir ietvertas ES Līguma 40., 40.A, 43. un 43.A pantā ⁽¹⁶⁾. Tas ir vēl jo svarīgāk tāpēc, ka pastiprinātās sadarbības procedūra ir obligāta, ja piedalās vismaz astoņas dalībvalstis. Tomēr Prīmes Līgumu parakstīja tikai septiņas dalībvalstis, bet pamazām tās piedabūja pievienoties citas dalībvalstis. Var teikt, ka Prīmes Konvencija iepriekš minēto iemeslu dēļ pārkāpj Eiropas Savienības tiesības. Tāds apgalvojums tomēr ir galvenokārt teorētisks — attiecībā uz trešo pilāru, kurā Komisijai ir ierobežotas pilnvaras panākt, lai dalībvalstis nodrošinātu saderību ar Eiropas Savienības tiesībām, un Eiropas Tiesai, kā arī citām tiesām ir ierobežota kompetence.
15. Tādā situācijā 15 dalībvalstis nāca klajā ar ierosmi aizstāt Prīmes Līgumu ar Padomes lēmumu. Kaut arī iespēja būtībā mainīt noteikumus nav oficiāli svītrotā, un to nevar oficiāli svītrot, ir skaidrs, ka ierosmi iesniegušo dalībvalstu mērķis ir nepieļaut nekādas būtiskas pārmaiņas. Šis mērķis izriet no tā, ka septiņas 'Prīmes Līguma valstis' ir nupat īstenojušas Prīmes Līgumu savās tiesībās (vai arī ir pēdējās īstenošanas stadijās), un nevēlas atkal mainīt savus tiesību aktus. To, ka mērķis ir šāds, skaidri rāda Padomes prezidentvalsts Vācijas darbības. Piemēram, pieņemšanai atvēlētais laiks ir ļoti īss, un ierosmi neizskatīs Padomes darba grupa, bet tikai 36. panta komiteja (koordinatīva augstāko ierēdņu komiteja, kas izveidota saskaņā ar LES 36. pantu).
16. Tādējādi citām dalībvalstīm ir liegta reāla iespēja ietekmēt noteikumu izvēli. Tās var izvēlēties tikai — piedalīties vai nepiedalīties. Tā kā trešajā pilārā ir paredzēta vienprātība, ja viena dalībvalsts dokumentam nepiekrītis, iznākums var būt tāds, ka citas dalībvalstis turpinās darboties, izmantojot pastiprinātās sadarbības procedūru.

⁽¹³⁾ Neņemot vērā pirmo pieredzi Vācijas un Austrijas informācijas apmaiņā, kas pieminēta 33. punktā.

⁽¹⁴⁾ Šengenas Līguma laikā — sadarbība Eiropas Ekonomikas Kopienā. Prīmes Līgumu dažkārt dēvē par Šengenu III.

⁽¹⁵⁾ Priekšlikumu (minēts 3. punktā) Komisija pieņēma pēc tam, kad bija pieņemts Prīmes līgums.

⁽¹⁶⁾ Minētajos pantos *inter alia* ir prasīta Komisijas un Eiropas Parlamenta iesaiste, un tiem jāgarantē, lai pastiprinātu sadarbību izmantotu tikai kā pēdējo līdzekli.

17. Tāda jautājuma vēsture arī ietekmē ierosmes demokrātisko leģitimitāti, jo Eiropas Parlamenta atzinums saskaņā ar LES 39. pantu faktiski nevar ietekmēt noteikumu izvēli. Tāpat arī šim atzinumam var būt tikai ierobežota iedarbība.
18. EDAU uzskata, ka minētā procedūra ir izvēlēta neveiksmīgi. Tā atņem jebkādu vajadzību pēc demokrātiska un pārskatāma likumdošanas procesa, jo neievēro pat tās — jau tāpat ļoti skopās — prerogatīvas, kas ir paredzētas trešajā pilārā. Šajā stadijā EDAU apzinās, ka šī procedūra ir izvēlēta, un tālab šis atzinums turpmāk pievērsīsies galvenokārt ierosmes priekšmetam.
19. Visbeidzot, EDAU ir pamanījis, ka ierosmē kā instruments ir paredzēts Padomes lēmums, nevis Padomes pamatlēmums, kaut arī ierosme attiecas uz mērķi — tuvināt dalībvalstu tiesību aktus. Instrumenta izvēle varētu būt saistīta ar iespēju pieņemt īstenošanas pasākumus ar kvalificētu balsu vairākumu, kā ir tad, ja Padomes lēmumus pieņem saskaņā ar LES 34. panta 2. punkta c) apakšpunktu. Ierosmes 34. pantā ir aplūkoti minētie īstenošanas pasākumi.
20. EDAU iesaka ierosinātā Padomes lēmuma 34. pantam pievienot šādu teikumu: "Padome konsultējas ar EDAU pirms tādu īstenošanas pasākumu pieņemšanas." Šā grozījuma iemesli ir acīmredzami. Īstenošanas pasākumi parasti iespaidos personas datu apstrādi. Turklāt, ja Komisija nenāk klajā ar ierosmi tādiem pasākumiem, Regulas (EK) Nr. 45/2001 28. panta 2. punkts nav jāpiemēro.
21. Tādā sakarā būtu jāņem vērā, ka septiņas dalībvalstis, kas ir parakstījušas Prīmes līgumu, 2006. gada 5. decembrī ir parakstījušas īstenošanas nolīgumu ar noteikumiem, kas vajadzīgi, lai līgumu administratīvi un tehniski īstenotu un piemērotu ⁽¹⁷⁾. Var pieņemt, ka minētais īstenošanas nolīgums noderēs par paraugu īstenošanas pasākumiem saskaņā ar ierosinātā Padomes lēmuma 34. pantu. Šajā atzinumā būs dotas atsauces uz minēto īstenošanas nolīgumu, ciktāl tas varētu palīdzēt labāk izprast pašu ierosināto tiesību aktu.

IV. Ierosme un pieejamības princips

22. Pieejamības principu var uzskatīt par svarīgu līdzekli, kā īstenot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu bez iekšējām robežām. Tiesībaizsardzības iestāžu brīva dalīšanās informācijā ir svarīgs solis, lai pārvarētu teritoriālus noziedzības apkarošanas ierobežojumus — to, ka iekšējās robežas joprojām pastāv un kavē izmeklēšanas.
23. Saskaņā ar Hāgas Programmu minētais princips nozīmē to, ka "visā Eiropas Savienībā kādas dalībvalsts tiesībaizsardzības darbinieks, kam ir vajadzīga informācija, lai pildītu pienākumus, tos var iegūt citā dalībvalstī, un attiecīgās dalībvalsts tiesībaizsardzības iestāde, kam ir tāda informācija, dara to pieejamu minētajam mērķim, (...)". Programmā vēl ir uzsvērts, ka "informācijas apmaiņas metodēs būtu pilnībā jāizmanto jaunas tehnoloģijas, un tās jāpielāgo katra tipa informācijai, attiecīgi izmantojot savstarpēju piekļuvi valstu datu bāzēm vai to mijdarbību, vai arī tiešu (tiešsaistes) piekļuvi".
24. To paturot prātā, šī ierosme ir tikai mazs solis. Ierosmei ir daudz mazāks vēriens nekā Komisijas ierosinātajam Padomes pamatlēmumam par informācijas apmaiņu atbilstīgi pieejamības principam. Ierosmi var raksturot kā soli pretī pieejamībai, bet *stricto sensu* tā neīsteno pieejamības principu. Tā papildina citus pasākumus, kuru mērķis ir dalīties tiesībaizsardzības informācijā, piemēram, Padomes pamatlēmumu 2006/960/TI (2006. gada 18. decembris) par Eiropas Savienības dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu informācijas un izlūkdatu apmaiņas vienkāršošanu ⁽¹⁸⁾, ar ko ir jānodrošina, lai pēc lūguma citu dalībvalstu iestādēm darītu zināmu informāciju un izlūkdatumus.

⁽¹⁷⁾ Minētais nolīgums ir ietverts Padomes dokumentā Nr. 5473/07 (2007. gada 22. janvāris). Skat. <http://www.statewatch.org/news/2007/jan/prum-implementing-agreement.pdf>.

⁽¹⁸⁾ OV L 386., 89. lpp. Minētais pamatlēmums ir pieņemts pēc Zviedrijas ierosmes.

25. Atzinumā par šo Komisijas priekšlikumu EDAU atbalstīja domu, ka pieejamības princips būtu jāsteno piesardzīgāk, izmantojot pakāpenisku pieeju. Izmantojot tādu pieeju, būtu jāierobežo, kādu tipu datus dalās saskaņā ar pieejamības principu, un būtu jāpieļauj tikai netieša piekļuve, izmantojot indeksētus datus⁽¹⁹⁾. Tāda pakāpeniska pieeja ļauj ieinteresētām pusēm pārraudzīt tiesībaizsardzībā izmantojamās informācijas apmaiņas efektivitāti, kā arī — kādas tai ir sekas valstspiederīgo personas datu aizsardzībā.
26. Šie atzinumi joprojām ir svarīgi arī pašreizējā situācijā. EDAU ir gandarīts par to, ka šī ierosme izmanto piesardzīgāku, pakāpenisku pieeju, īstenojot pieejamības principu.
27. Ierosmes 5. un 10. pantu var uzskatīt par piemēru tādai pieejai. Tajos ir risināts jautājums par personas papildu datu (un citas informācijas) sniegšanu pēc tam, kad ir konstatēta DNS profilu, respektīvi — pirkstu nospiedumu saskaņa. Abos gadījumos darbosies lūguma saņēmējas dalībvalsts tiesību akti, arī noteikumi par juridiskās palīdzības sniegšanu. Abu minēto pantu juridiskās sekas ir ierobežotas. Tie ir likumu kolīziju gadījumos piemērojami noteikumi (tie ir deklaratīvi; tie nemaina konkrēto situāciju), bet tie neīsteno pieejamības principu⁽²⁰⁾.

V. Vajadzība un samērība

28. Efektīva dalīšanās tiesībaizsardzības informācijā ir būtiski svarīgs jautājums policijas un tiesas iestāžu sadarbībā. Ir būtiski svarīgi attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu bez iekšējām robežām, lai informācija būtu pieejama pāri attiecīgu valstu robežām. Ir vajadzīga attiecīga juridiska sistēma, lai atvieglinātu apmaiņu.
29. Gluži cita problēma ir noteikt, vai aplūkojamās ierosmes noteikumus attaisno vajadzība apkarot terorismu un pārrobežu noziedzību — citiem vārdiem sakot — vai tie ir vajadzīgi un samērīgi.
30. Pirmkārt, Eiropas Savienības mērogā ir pieņemti vairāki pasākumi, lai atvieglinātu dalīšanos tiesībaizsardzības informācijā. Dažos gadījumos minētie pasākumi paredz izveidot centrālu — Eiropalam vai Eurojust līdzīgu — organizāciju vai centralizētu informācijas sistēmu — līdzīgu Šengenas informācijas sistēmai. Citos pasākumos, tāpat kā šajā ierosmē, ir aplūkota tieša, savstarpēja dalībvalstu informācijas apmaiņa. Gluži nesen ir pieņemts Padomes Pamatlēmums 2006/960/TI — kā instruments, ar ko vienkāršot tiesībaizsardzības informācijas apmaiņu.
31. Kopumā — jauni juridiski instrumenti policijas un tiesu iestāžu sadarbības jomā būtu jāpieņem tikai tad, kad būtu izvērtēti tie juridiskie pasākumi, kas jau pastāv, un secinājums būtu tāds, ka pastāvošie pasākumi nav pietiekami. Aplūkojamās ierosmes apsvērumi neliecina par to, ka spēkā esošie pasākumi būtu pilnībā izvērtēti. Tajos ir pieminēts Padomes Pamatlēmums 2006/960/TI un norādīts, ka pilnībā būtu jāizmanto jaunas tehnoloģijas, un vajadzētu atvieglināt savstarpēju piekļuvi attiecīgu valstu datu bāzēm. Precīzā informācijā būtu jādalās operatīvi un efektīvi. Un tas ir viss. Piemēram, nav atsaucies uz dalībvalstu savstarpēju informācijas apmaiņu, izmantojot Šengenas Informācijas sistēmu, kas ir būtiski svarīgs dalībvalstu savstarpējas informācijas apmaiņas instruments.
32. EDAU pauž nožēlu par to, ka ir nāks klajā ar aplūkojamo ierosmi, pilnībā neizvērtējot spēkā esošos pasākumus par apmaiņu ar tiesībaizsardzības informāciju, un aicina Padomi pieņemšanas procedūrā ietvert tādu izvērtējumu.
33. Otrkārt, kā teikts iepriekš, Prīmes konvencija ir izstrādāta kā 'laboratorija' pārrobežu informācijas, jo īpaši DNS analīžu datu un pirkstu nospiedumu apmaiņai. Tā ir ļāvusi attiecīgām dalībvalstīm eksperimentēt ar apmaiņām. Dienā, kad nāca klajā aplūkojamā ierosme padomes lēmumam, eksperimenti reāli nav plašākā mērogā piemēroti praksē, izņemot pirmo Vācijas un Austrijas datu apmaiņu⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ EDAU 2006. gada 28. februāra atzinums — OVC 116, 17.05.2006., 8. lpp, 69. punkts.

⁽²⁰⁾ EDAU ir gandarīts par pakāpenisko pieeju kopumā (26. punkts). Tomēr, kā būs parādīts 37. punktā, šajā konkrētajā gadījumā būtu ieteicama obligāta dažādu datu vākšanas un apmaiņas pamatelementu saskaņošana.

⁽²¹⁾ Rezultāti, kas gūti, automātiski salīdzinot DNS profilus Vācijas un Austrijas DNS datu bāzēs, ir darīti zināmi Drēzdenē notikušajā neoficiālajā TI ministru sanāksmē (no 2007. gada 14. līdz 16. janvārim), un ir publicēti prezidentvalsts Vācijas tīkla lapā (www.bmi.bund.de). Tie lielās līnijās aptver 2006. gada novembri un decembri. Pirmās informācijas apmaiņas rezultātos ir minēti, ka divos mēnešos ir panākts vērā ņemams atbilstmju skaits — pāri par 2 000 — kas dažos gadījumos ir skaidri saistītas ar smagiem noziegumiem.

34. EDAU nav pārliecināts, ka pirmos ierobežotās informācijas apmaiņas rezultātus — neatkarīgi no tā, cik interesanti tie ir, jo informācijas apmaiņa ir notikusi tikai īsu laiku, un tajā ir iesaistītas tikai divas dalībvalstis — var izmantot kā pietiekamu empīrisku pamatojumu, lai sistēmu darītu piemērojamu visās dalībvalstīs.
35. Tā ir milzīga mērogu atšķirība — vai veidot informācijas apmaiņas sistēmu dažām dalībvalstīm, kam jau ir pieredze izmantot DNS datu bāzes, vai arī veidot ES mēroga sistēmu, kurā būtu ietvertas tādas dalībvalstis, kam nav nekādas pieredzes. Turklāt mazie mērogi ļauj iesaistītajām dalībvalstīm izvērst ciešus kontaktus; tos pašus kontaktus varētu arī izmantot, lai pārraudzītu apdraudējumus attiecīgu personu datu aizsardzībā. Vēl vairāk, mazie mērogi pārraudzību padara daudz vienkāršāku. Tātad, ja arī pati Prīmes Konvencija būtu vajadzīga un samērīga, tas vien nenozīmē, ka aplūkojamā ierosme būtu jāvērtē tāpat.
36. Treškārt, kā parādīts tālāk šajā atzinumā, dalībvalstu tiesībās pastāv lielas atšķirības saistībā ar biometrijas datu vākšanu un lietojumu tiesībaizsardzības vajadzībām. Turklāt valstu prakse nav saskaņota. Tādā sakarā būtu arī jāņem vērā, ka saskaņota datu aizsardzības tiesiskā sistēma trešajā pilārā vēl nav pieņemta.
37. Ierosmē nav paredzēts saskaņot būtiskos dažādu datu vākšanas un apmaiņas elementus, uz ko attiecas šī ierosme. Piemēram, ierosmē nav precīzi formulēti datu vākšanas un apmaiņas mērķi. Vai noteikumi par DNS profiliem attiecas uz visiem noziegumiem, vai arī kāda dalībvalsts var ierobežot to piemērojumu smagākiem noziegumiem? Tāpat ierosmē nav skaidri formulēts datu subjektu loks, uz ko attiecas datu vākšana un apmaiņa. Vai datu bāzēs glabāsies tikai aizdomās turamu un/vai ar notiesājošu spriedumu notiesātu personu (biometrijas) materiāli, vai arī materiāli par citiem datu subjektiem, piemēram, lieciniekiem vai citām personām, kam gadījies atrasties tuvumā nozieguma norises vietai? EDAU uzskata, ka būtu ieteicams obligāti saskaņot šos būtiskos elementus un arī nodrošināt vajadzības un samērības principa ievērošanu.
38. EDAU secina: Skaidras pazīmes rāda, ka šī ierosme varētu izvērsties par noderīgu instrumentu policijas iestāžu sadarbībā. Vēl skaidrāk to apliecina Vācijas un Austrijas pirmā pieredze Prīmes Līguma sakarā. Nav tomēr viegli izanalizēt aplūkojamās ierosmes vajadzību un samērību. EDAU pauž nožēlu, ka aplūkojamā ierosme ir pieņemta, neveicot pietiekamu ietekmes izvērtējumu, kurā būtu ņemti vērā visi šajā atzinuma daļā ietvertie ieteikumi. Viņš aicina Padomi ietvert tādu izvērtējumu pieņemšanas procedūrā, un kā minētās ekspertīzes daļu izskatīt citus politikas variantus — iespējams, tādus, kas mazāk apdraud privātumu ⁽²²⁾.
39. Tāpat EDAU ierosina ietvert izvērtējuma klauzulu ierosmes 7. nodaļā (“Īstenošanas un nobeiguma noteikumi”). Izvērtējuma klauzulai būtu jāskan: “Komisija ne vēlāk kā trīs gadus pēc šī Padomes lēmuma stāšanās spēkā iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei izvērtējumu par šā Padomes lēmuma piemērojumu, lai varētu noteikt, vai šis Padomes lēmums būtu jāgroza”.
40. Izvērtējuma klauzula šajā sakarā ir īpaši noderīgs instruments, ja aplūkojamās ierosmes vajadzība un samērība (vēl) nav skaidri apzināta, un ja ES mēroga informācijas apmaiņas sistēmu ievieš, pamatojoties uz ierobežotu pieredzi.

VI. Dažādu tipu dati: DNS profili, pirkstu nospiedumi un transportlīdzekļu reģistrācijas dati

Vispārēji apsvērumi

41. 2. nodaļā — tiešsaistes pieeja un vēlāki lūgumi, ir nošķirti triju tipu dati: DNS profili, pirkstu nospiedumi un transportlīdzekļu reģistrācijas dati. Tāds nošķīrums rada divus vispārīgus secinājumus.
42. Pirmkārt, jāatceras, ka visi dati, ko apstrādā saskaņā ar Padomes lēmumu, izņemot 13. pantā paredzētos datus ⁽²³⁾, ir personas dati Direktīvas 95/46/EK ⁽²⁴⁾ un citu Kopienas tiesību instrumentu nozīmē. Saskaņā ar direktīvas 2. panta a) punktu “personas dati” ir jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu; identificējamās personas ir tādas, ko tieši vai netieši var

⁽²²⁾ “Privātumna efektivitātes ekspertīze.”

⁽²³⁾ Kā arī droši vien ierosmes 2. panta 2. punktā minētie neidentificētie DNS profili.

⁽²⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 95/46/EK (1995. gada 24. oktobris) par personu datu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, OV L 281 23.11.1995., 31. lpp..

identificēt, konkrēti, norādot personas kodu vai vienu vai vairākus attiecīgai personai raksturīgus fiziskas, fizioloģiskas, garīgas, saimnieciskas, kultūras vai sociālas identitātes faktoros. Ierosinātajā Padomes pamatlēmumā par tādu personas datu aizsardzību, kurus apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās, un kurš — ja to pieņems — būs piemērojams, apmainoties ar informāciju saskaņā ar aplūkojamo ierosmi, ir izmantota tā pati definīcija. EDAU apliecina nožēlu par to, ka ierosmē nav dota personas datu definīcija, un ierosina skaidrības labad ieviest tādu definīciju 24. pantā.

43. Katrā ziņā saskaņā ar iepriekšējā punktā minēto definīciju nav apšaubāms, ka arī datu bāzes, kurās ir tikai DNS profili un DNS analīzi, kā arī pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmu atsauces dati, ir pilnībā vai galvenokārt uzskatāmas par personas datu apkopojumiem.
44. Otrām kārtām, datu apmaiņas mērķi ir dažādi katra tipa personas datiem: DNS profiliem, pirkstu nozīgumiem un transportlīdzekļu reģistrācijas datiem. Runājot par DNS, dalībvalstis atver un glabā DNS analīzi lietas kriminālnozīgumu izmeklēšanas vajadzībām (2. panta 1. punkts), runājot par pirkstu nospiedumiem, tās nodrošina atsauces datu pieejamību no lietām, kas atrodas automatizētās attiecīgo valstu pirkstu nospiedumu identifikācijas sistēmās, kas ir izveidotas, lai novērstu un izmeklētu kriminālnozīgumus (8. pants), un, runājot par transportlīdzekļu reģistrācijas datiem, apmaiņa attiecas ne tikai uz kriminālnozīgumu, bet arī dažu citu noziedzīgu nodarījumu — ne kriminālnozīgumu — novēršanu un izmeklēšanu, kā arī, lai nodrošinātu sabiedrisku kārtību un drošību (12. panta 1. punkts).
45. Tāpat uz DNS un pirkstu nospiedumu datu apmaiņu un piekļuvi tādiem datiem attiecas daudz stingrākas garantijas nekā uz transportlīdzekļu reģistrācijas datu apmaiņu. Piekļuve DNS un pirkstu nospiedumu datiem sākotnēji ir ierobežota ar piekļuvi atsauces datiem, no kā datu subjektu nevar identificēt tieši. Ierosmē ir apliecināts princips, kas paredz divās dažādās datu bāzēs nošķirt biometrijas datus, no vienas puses, un tekstuālus identifikācijas datus, no otras puses. Pieeja otrai datu bāzei ir iespējama tikai tad, ja pirmajā ir parādījusies "atbilde (*hit*)". Transportlīdzekļu reģistrācijas datu bāzēs tāda nošķiruma nav, tiem ir nodrošināta automātiska un tieša piekļuve, un nav vajadzīga divkārsa datu bāze.
46. EDAU atbalsta tādu pakāpenību un uzskata, ka tas ir derīgs instruments, ar ko sargāt datu subjektus: jo privātāki ir dati, jo ierobežotāki ir mērķi, kam tos var izmantot, un vēl jo ierobežotāka piekļuve tiem. Īpašajā DNS gadījumā, kas varētu būt paši personiskākie personas dati, uz ko attiecas ierosme, datus var dalīties vienīgi kriminālvajāšanas vajadzībām, nevis preventīviem kārtības uzturēšanas pasākumiem. Turklāt DNS profilus drīkst iegūt tikai no tās DNS daļas, kurā nav koda.

Konkrēti atzinumi par DNS datiem

47. Runājot par DNS datiem, var atsaukties uz agrākiem EDAU atzinumiem ⁽²⁵⁾. Ir būtiski svarīgi, lai DNS datu jēdziens būtu skaidri definēts, un DNS profili būtu nošķirti no DNS datiem, kas var dot informāciju par kādas personas ģenētiskām īpašībām un/vai veselības stāvokli. Tāpat arī jāņem vērā zinātnes progress: tas, ko kādā konkrētā laikā uzskata par nevainīgu DNS profilu, vēlākā stadijā var atklāt daudz vairāk informācijas nekā ir gaidīts un vajadzīgs.
48. Ierosmē paredzēts pieejamību aprobežot ar DNS profiliem, kas atvasināti no tās DNS daļas, kurā nav koda. Tomēr ierosmē nav precīzu DNS profilu definīciju, kā arī procedūras, kā noskaidrot parastas definīcijas saskaņā ar jaunākiem zinātnes sasniegumiem. Prīmes līguma īstenošanas nolīgumā ⁽²⁶⁾ tā DNS daļa, kurā nav koda, ir definēta tā: hromosomu joslas, kurās nav ģenētisku izteiksmju, t.i. — par ko nav zināms, ka tajās ir informācija par konkrētām iedzimtām īpašībām. EDAU ierosina pašā ierosmē iekļaut definīciju tai DNS daļai, kurā nav koda, kā arī paredzēt procedūru, kā nodrošināt, ka patiešām — gan tagad, gan vēlāk — no tās DNS daļas, kurā nav koda, nevar iegūt citu informāciju.

⁽²⁵⁾ Skat., piem., EDAU atzinumu par pieejamības principu, kas ir minēts 9. zemsvītras piezīmē, 59. un 60. punkts.

⁽²⁶⁾ Skat. 18. zemsvītras piezīmi.

49. Ierosme balstās uz pieņēmumu, ka DNS profilu salāgošana ir būtiski svarīgs policijas iestāžu sadarbības instruments. Tālab visām dalībvalstīm būtu jāizveido DNS datu bāzes krimināltiesvedības vajadzībām. Ņemot vērā to, cik dārgi izmaksā tādas datu bāzes, un to, kādus apdraudējumus tās rada no datu aizsardzības perspektīves, ir jāveic rūpīgs minētā instrumenta *ex ante* efektivitātes izvērtējums. Ar Vācijas un Austrijas savstarpējās, ierobežotās DNS datu apmaiņas pieredzi nepietiek.
50. EDAU šajā sakarā norāda, ka ierosme visām dalībvalstīm uzliek pienākumu izveidot savas DNS analīzes. Ir svarīgi uzsvērt, ka vairākās dalībvalstīs jau ir pilnībā izveidotas DNS datu bāzes, bet citām dalībvalstīm šajā jomā ir mazāk pieredzes vai tās vispār nav. Eiropā (un pasaulē) pati attīstītākā DNS datu bāze ir Apvienotās Karalistes datu bāze. Tajā ir pāri par 3 miljoniem ievadītu datu vienību, un tas to padara par visplašāko DNS profilu apkopojumu. Datu bāze aptver personas, kas ir notiesātas par noziedzīgiem nodarījumiem, kā arī personas, kuras ir apcietinātas, un personas, kuras ir brīvprātīgi devušas paraugus atsijāšanas vajadzībām⁽²⁷⁾. Citās valstīs stāvoklis ir citāds. Piemēram, Vācijā profilus glabā tikai par personām, kas ir notiesātas par smagiem noziedzīgiem nodarījumiem. Var pat pieņemt, ka Vācijā DNS vākšana plašākām vajadzībām nebūtu saderīga ar Konstitucionālās tiesas precedentu tiesībām⁽²⁸⁾.
51. EDAU nožēlo, ka ierosmē nav konkrēti norādīts, kādu kategoriju personas būs iekļautas DNS datu bāzēs. Konkrētas norādes ne tikai saskaņotu valstu noteikumus šajā jomā — kas varētu celt pārrobežu sadarbības efektivitāti — bet varētu arī stiprināt personas datu vākšanas un apmaiņas samērību, ar nosacījumu, ka personu kategorijas būtu ierobežotas.
52. Ar to saistīts jautājums, kas atstāts dalībvalstu tiesību ziņā, ir laiks, cik ilgi turēt datus DNS analīzēs. Attiecīgu valstu tiesību aktos var būt paredzēts, ka profilus minētajās analīzēs glabā visu datu subjekta mūža laiku — neatkarīgi no tā, kāds ir tiesas procesa iznākums, bet tajās varētu arī būt paredzēts glabāt profilus, ja vien apsūdzība pret attiecīgo personu nav celta, un tātad tā nav notiesāta, vai arī, ka to, vai glabāšana ir jāturpina, regulāri pārskata⁽²⁹⁾.
53. Visbeidzot, EDAU norāda uz 7. pantu, kas attiecas uz šūnu vākšanu un DNS profilu nodrošinājumu. Līdzīgs noteikums par pirkstu nospiedumiem nav paredzēts. Tas uzliek pienākumu dalībvalstij pēc citas dalībvalsts lūguma un sakarā ar notiekošu izmeklēšanu vai krimināltiesvedību vākt un izskatīt personu šūnu materiālu un tad DNS profilu saskaņā ar nosacījumiem nodot minētās otras dalībvalsts rīcībā. Šim pantam var būt ļoti nopietnas sekas. Tas uzliek dalībvalstij pienākumu aktīvi vākt (un analizēt) kāda cilvēka biometrijas materiālus, ar noteikumu, ka vākšana un analīze būtu atļauta lūguma iesniedzējā dalībvalstī (nosacījums b).
54. Šim pantam var būt ne tikai ļoti nopietnas, bet arī neskaidras sekas. No vienas puses, nav norādes, ka jāaprobežojas ar smagākiem noziegumiem un pat ne ar personām, ko tur aizdomās par noziedzīgiem nodarījumiem, no otras puses, ir jāievēro lūguma saņēmēja dalībvalsts tiesību prasības (nosacījums c), bez mazākās norādes, kādas varētu būt minētās prasības. EDAU uzskata, ka minētais pants ir jāizskaidro sīkāk, vēlams, konkretizējot panta formulējumu. Samērības princips noteikti prasa sašaurināt šā panta interpretāciju.

VII. Datu aizsardzības sistēma

55. Šajā atzinuma daļā būs aplūkoti šādi jautājumi saistībā ar datu aizsardzību:

- vajadzība pēc vispārējas datu aizsardzības sistēmas trešajā pilārā,
- paskaidrojumi, kāpēc ir vajadzīga vispārēja datu aizsardzības sistēma, par spīti ierosmes 6. nodaļas noteikumiem,
- īsa pašas 6. nodaļas analīze.

⁽²⁷⁾ Skat pierādījumus, ko Lordu palātas Izmeklētai komitejai ir iesniedzis Apvienotās Karalistes informācijas komisārs sakarā ar Eiropas Savienības jautājumu F apakškomitejas (iekšlietas) veikto Prīmes Konvencijas jautājuma izskatīšanu (pierādījumu 10. punkts). Ar atsijāšanu ir jāsaprot personu atsijāšana no grupām, ko tur aizdomās par noziedzīgiem nodarījumiem.

⁽²⁸⁾ Skat., piem., 2000. gada 14. decembra nolēmumu BvR 1741/99, kurā DNS paraugu lietojumu mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu gadījumā neuzskatīja par saderīgu ar samērības principu.

⁽²⁹⁾ Tādas alternatīvas sakarā skat. 20. panta 1. punktu ierosinātajā Padomes Lēmumā, ar ko izveido Eiropas Policijas biroju (EUROPOL), (COM(2006) 817 galīgais variants), un EDAU 2007. gada 16. februāra atzinumu (26. punkts).

56. EDAU vispirms norāda, ka ierosmes 1. pantā, kur ir aprakstīts mērķis un darbības joma, nav atsaucies uz 6. nodaļu, kaut arī Padomes lēmumā ir nodaļa par datu aizsardzību. Tālab EDAU ierosina dokumentu papildināt ar tādu atsauci.

Vajadzība pēc vispārējās sistēmas

57. Kā jau vairākkārt norādīts ⁽³⁰⁾, EDAU par būtiski svarīgu uzskata to, lai konkrētus juridiskus instrumentus, kas atviegļina tiesībaizsardzības informācijas apmaiņu — kā aplūkojamā Padomes Lēmuma ierosme — nepieņemtu, pirms Padome pieņem datu aizsardzības sistēmu, kas garantētu attiecīga līmeņa datu aizsardzību saskaņā ar EDAU secinājumiem, kas ietverti divos atzinumos par Komisijas priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par datu aizsardzību trešajā pīlārā ⁽³¹⁾.
58. Tiesisks datu aizsardzības regulējums ir *condicio sine qua non* tiesībaizsardzības iestāžu apmaiņā ar personas datiem, kā ir prasīts ES līguma 30. panta 1. punkta b) apakšpunktā un atzīts vairākos ES politikas dokumentos. Tomēr praksē tiesību aktus, kas atviegļina datu apmaiņu, pieņem, pirms datu aizsardzība ir nodrošināta pieņemamā līmenī. Tāda kārtība ir jāmaina.
59. Kārtības maiņa arī ir svarīga, jo sīkāki noteikumi par datu aizsardzību aplūkojamā ierosmē var konfliktēt ar nākotnē iecerēto vienoto trešā pīlāra datu aizsardzības pamatlēmumu, par ko joprojām diskutē. Tāpat nav efektīvi sākt īstenot šīs ierosmes datu aizsardzības noteikumus — pie tiem pieder datu aizsardzības un administratīvu procedūru standartu pieņemšana, kā arī kompetentu iestāžu norīkošana — pirms ir pieņemts pamatlēmums par datu aizsardzību, kurā var būt citādas prasības, un kas tādējādi prasītu grozīt nule pieņemtos attiecīgo valstu tiesību aktus.
60. Aplūkojamās ierosmes 25. panta 1. punktā tagad ir atsaucē uz Eiropas Padomes Konvenciju Nr. 108, tās 2001. gada 8. novembra papildu protokolu un ieteikumu Nr. R (87) 15 par personas datu lietojumu policijas jomā. Minētiem Eiropas Padomes pieņemtiem instrumentiem būtu jānodrošina personas datu aizsardzība pietiekamā līmenī. Tomēr, kā EDAU jau iepriekš ⁽³²⁾ ir norādījis, konvencijai, kas uzliek saistības visām dalībvalstīm, trūkst vajadzīgās precizitātes, un tas ir atzīts jau laikā, kad pieņemta Direktīva 95/46/EK. Ieteikums būtībā neuzliek saistības

Gadījumi, kas liecina par vispārējās sistēmas vajadzību — par spīti 6. nodaļai

61. Pirmkārt, ir iecerēts, ka ierosmes 6. nodaļa papildinās vispārēju datu aizsardzības sistēmu (skat. ierosmes 25. pantu). Minētie noteikumi ir jāuzskata par *lex specialis*, ko piemēro datiem, kas sniegti saskaņā ar minēto Padomes lēmumu. Diemžēl pašreizējā sistēma, ko veido Eiropas Padomes konvencija Nr. 108 un ar to saistītie dokumenti, nav pietiekama. Tomēr pats nodoms rāda, ka ir vajadzīga pareiza, Padomes pamatlēmumā fiksēta vispārēja sistēma. Šis ir tikai viens piemērs, kas liecina, ka tāda sistēma ir vajadzīga.
62. Otrkārt, ierosme attiecas tikai uz daļu no tiesībaizsardzības vajadzībām apstrādājamiem personas datiem no dalībvalstu savstarpēju apmaiņu ar tādiem datiem. Ierosmes 6. nodaļa būtībā aprobežojas ar datu apstrādi, kas ir saistīta ar ierosmē paredzēto informācijas apmaiņu. Apmaiņa ar visu citu policijas un tiesu informāciju, uz ko attiecas šī ierosme, proti, informācija, kas nav saistīta ar DNS profiliem, pirkstu nospiedumiem un transportlīdzekļu reģistrācijas datiem, ir ārpus tās darbības jomas. Cits piemērs tam, ka ierosmes 6. nodaļa tikai daļēji attiecas uz to, kā tiesībaizsardzības nolūkos piekļūt datiem, ko vāc privātas uzņēmējdarbības, jo ierosme paredz dalīties informācijā aģentūrām, kas ir atbildīgas par kriminālnoziedzumu novēršanu un izmeklēšanu (ierosmes 1. pants).

⁽³⁰⁾ Skat. jaunāko — EDAU 2007. gada 16. februāra atzinumu par priekšlikumu Padomes Lēmumam, ar ko izveido Eiropas Policijas biroju (EUROPOL).

⁽³¹⁾ EDAU 2005. gada 19. decembra atzinums (OV [2006] C 47., 27. lpp) un 2006. gada 29. novembra atzinums, publicēts EDAU tīkla lapā.

⁽³²⁾ Skat., piem., 4. punktu (pirmā) atzinumā par Komisijas priekšlikumu Padomes Pamatlēmumam par tādu personas datu aizsardzību, kurus apstrādā saistībā ar policijas un tiesu sadarbību krimināllietās.

63. Treškārt, runājot par 6. nodaļas piemērošanas jomu, ierosme ir formulēta divdomīgi, un tātad tai trūkst juridiskas skaidrības. Saskaņā ar ierosmes 24. panta 2. punktu minētie noteikumi attiecas uz datiem, ko sniedz vai kas ir sniegti saskaņā ar šo Padomes lēmumu. EDAU uzskata, ka tāds formulējums nodrošina to, ka uz tiešu piekļuvi DNS profiliem, pirkstu nospiedumiem, un transportlīdzekļu reģistrācijas datiem attiecas arī ierosmes 7. pantā piesauktās īpašās situācijas⁽³³⁾. Turklāt nav šaubu, ka tas attiecas arī uz 14. pantā (svarīgi notikumi) un 16. pantā (novērst terora aktus) paredzēto personas datu sniegšanu.
64. Tomēr nav skaidrs, vai 6. nodaļa attiecas tikai uz personas datiem, kuros dalās vai ir dalījušās dalībvalstis, vai arī tā attiecas uz DNS materiālu un pirkstu nospiedumu vākšanu un apstrādi kādā dalībvalstī saskaņā ar ierosmes 2. un 8. pantu. Citiem vārdiem sakot, vai 6. nodaļa attiecas uz personas datiem, kas ir vākti saskaņā ar padomes lēmumu, bet (vēl) nav sniegti citu dalībvalstu iestādēm? Vēl neskaidrāks ir jautājums, vai tas attiecas uz turpmāku personas datu sniegšanu, ja DNS profili vai pirkstu nospiedumi ir saskanējuši, jo, no vienas puses, 11. apsvērumā ir paredzēts, ka uz turpmākas informācijas sniegšanu (izmantojot savstarpējas palīdzības procedūras) attiecas Padomes lēmums, bet, no otras puses, 5. un 10. pantā ir uzsvērts, ka tādu datu sniegšanu regulē ar attiecīgu valstu tiesību aktiem. Visbeidzot, jāņem vērā, ka 24. panta 2. punktā ir ietverts izņēmums 6. nodaļas piemērojumam. To piemēro, "izņemot gadījumus, ja iepriekšējās nodaļās ir paredzēts kas cits". EDAU uzskata, ka minētajam noteikumam nav reālas vērtības — EDAU nesaskatīja nekādus pretrunīgus noteikumus iepriekšējās nodaļās — bet minētais noteikums tomēr varētu vairot formulējuma divdomību no 6. nodaļas piemērojuma viedokļa.
65. EDAU iesaka 24. panta 2. punktā konkrēti norādīt, ka 6. nodaļa attiecas uz DNS materiālu un pirkstu nospiedumu vākšanu kādā dalībvalstī, un ka uz to attiecas arī papildu personas datu sniegšana, ciktāl uz to attiecas šis lēmums. Turklāt būtu jāsvīturo noteikums "izņemot gadījumus, ja iepriekšējās nodaļās ir paredzēts kas cits". Skaidrāka izteiksme nodrošinātu, ka 6. nodaļas noteikumiem ir būtiskas sekas.
66. Ceturtkārt, paši 6. nodaļas noteikumi par datu aizsardzību, ciktāl tie izvērsē ierasto izpratni par savstarpēju juridisku palīdzību krimināllietās, apliecina vajadzību pēc vienotas sistēmas. Dalīšanās informācijā paredz obligāti saskaņot pamatnoteikumus par datu aizsardzību vai vismaz attiecīgu valstu tiesību savstarpēju atzīšanu, lai izvairītos no tā, ka sadarbības efektivitātei kaitē dalībvalstu tiesību atšķirības.
67. Kaut arī ierosmē paredzēta dažu svarīgu datu aizsardzības tiesību jautājumu saskaņošana, citos svarīgos jautājumos 6. nodaļas noteikumos par datu aizsardzību nav paredzēts saskaņot attiecīgu valstu tiesību aktus, un tāpat tajos nav paredzēta to savstarpēja atzīšana. Toties tajos ir izvērsti divu (vai vairāku) tiesību sistēmu piemērošana reizē: datu sniegšana visnotaļ bieži ir pieļauta gadījumos, ja ir ievērotas gan datu sniedzējas, gan saņēmējas dalībvalsts tiesības. Citiem vārdiem sakot, minētajos jautājumos ierosme nepalīdz veidot brīvības, drošības un tiesiskuma telpu bez iekšējām robežām, bet pamato ierasto sistēmu, kurā savstarpēju juridisku palīdzību krimināllietās sniedz, balstoties uz valstu suverenitāti.
68. EDAU uzskata, ka, 6. nodaļas būtība nepalīdz apmainīties ar personas datiem, bet vairo sarežģītību, jo ierosmes mērķis ir padarīt Prīmes Līguma sistēmu piemērojamu visām 27 dalībvalstīm, un nav pieņemta vispārēja, vienota datu aizsardzības sistēma. Piemēram, 26. panta 1. punktā ir atļauts datus apstrādāt citām vajadzībām vienīgi tad, ja tas ir atļauts saskaņā gan ar datu sniedzējas, gan saņēmējas dalībvalsts likumiem. Vēl viens piemērs ir 28. panta 3. punkts, kurā noteikts, ka iznīcina tādus personas datus, ko nebūtu bijis jāsaņem (vai jāsaņem). Kā gan saņēmēja dalībvalsts varētu zināt, ka attiecīgie dati nav likumīgi piesūtīti saskaņā ar sūtītājas dalībvalsts tiesību aktiem? Tas var radīt sarežģītus jautājumus, ja tādi jautājumi radīsies lietās, ko izskatīs attiecīgu valstu tiesas.

⁽³³⁾ Skat. Šā atzinuma 53. punktu.

69. Piektkārt, vienotā datu aizsardzības sistēma ir vēl jo svarīgāka, jo dalībvalstu tiesības ir ļoti dažādas, gan materiālo krimināltiesību, gan arī to tiesību ziņā, kas regulē tiesu procedūras krimināllietās. Minētās atšķirības, līdztekus sekām, ko tās var radīt dalībvalstu iestāžu sadarbībā, arī tieši ietekmē datu subjektus lietās, ja datos, ko tajās izmanto, dalās divu vai vairāku dalībvalstu iestādes. Piemēram, reālie kompensācijas līdzekļi dažādu dalībvalstu tiesās ne vienmēr būs vieni un tie paši.
70. Visbeidzot, priekšlikumā ir saskaņoti elementi datu apmaiņai, ko savā starpā veic kompetentas iestādes, un tālab tajā ir ietverta nodaļa par datu aizsardzību, bet tajā nebūt nav paredzēts saskaņot visas datu aizsardzības garantijas. Noteikumi nedz aptver visu (kas būtu jādara vispārējai sistēmai, *lex generalis*), nedz ir pilnībā pabeigti (jo tajos trūkst svarīgu elementu, kā būs pierādīts 75. punktā).
71. Ir acīmredzams, ka ārpus ierosmes darbības jomas ir vajadzīga vispārēja, kopīga sistēma datu aizsardzībai. Pilsoņi ir tiesīgi paļauties uz obligāti saskaņota līmeņa datu aizsardzību — neatkarīgi no tā, kurā Eiropas Savienības vietā tiesībaizsardzības vajadzībām apstrādā datus, kas attiecas uz viņiem.
72. Bet — tāpat šīs ierosmes darbības jomā — ir vajadzīga tāda vienota sistēma. Ierosme *inter alia* attiecas uz potenciāli ārkārtīgi personisku datu, piemēram, DNS materiālu vākšanu, apstrādi un dalīšanos tajos. Turklāt to datu subjektu loks, kurus var iekļaut šajā sistēmā, neaprobežojas ar tādu personu datiem, kuras tur aizdomās par konkrētu noziegumu izdarīšanu (vai kas ir notiesātas par tiem). Tādos apstākļos vēl jo vairāk vajadzētu izmantot skaidru un piemērotu datu aizsardzības sistēmu.
73. Šajā sakarā ir jāatkārto, ka ierosmes un tās 6. nodaļas darbības joma nav skaidri definēta. Tāpēc vēl jo svarīgāk no juridiskas drošības viedokļa ir rūpīgi aizsargāt personas datus, neatkarīgi no jautājuma, vai un kādos gadījumos tie ir tās darbības jomā. To pašu iemeslu dēļ būtu jānodrošina konsekvence noteikumiem, ko piemēro ierosmes darbības jomā un ārpus tās.

6. nodaļa

74. Datu aizsardzības noteikumi aplūkojamās ierosmes 6. nodaļā attiecas uz datiem, ko sniedz vai kas ir sniegti saskaņā ar lēmumu. Tie attiecas uz vairākiem svarīgiem jautājumiem un ir rūpīgi izstrādāti kā īpaši noteikumi, kas papildina vispārēju datu aizsardzības sistēmu. EDAU secina, ka kopumā noteikumi paredz būtībā pietiekamu aizsardzību.
75. Tomēr, papildinot iepriekš teikto par 6. nodaļas noteikumu būtību, EDAU ir apzinājis dažus citus trūkumus 6. nodaļas noteikumos ⁽³⁴⁾.
- 30. pants par dokumentēšanu ir piemērojams tikai personas datu apmaiņai, nevis, lai tādiem datiem piekļūtu tiesībaizsardzības vajadzībām. Labāk būtu bijis pantu izstrādāt tā, lai tas nodrošinātu, ka visas darbības saistībā ar datiem ir jādokumentē.
 - 31. pantā datu subjektu tiesības uz informāciju ir ierobežotas ar tiesībām saņemt informāciju pēc lūguma. Tāda prasība ir pretrunā būtiskam datu aizsardzības elementam, proti, ka datu kontrolieris datu subjektam, no kā vāc datus, kas atteicas uz viņu, sniedz pamatinformāciju, ka datu vākšana notiek, un datu subjektam tas nav jālūdz ⁽³⁵⁾. Patiesi, datu subjekti daudzos gadījumos nezinās, ka vāc viņu datus. Protams, īstenot tiesības saņemt informāciju var būt ierobežotas, ar nosacījumiem vai ierobežojumiem, piemēram, lai aizsargātu notiekošas kriminālizmeklēšanas intereses, bet tas nevar radīt to, ka pašām tiesībām atņemtu būtiskāko saturu, prasot, lai datu subjekts parasti pats iesniegtu lūgumu ⁽³⁶⁾.

⁽³⁴⁾ Šajā punktā nav pilnībā uzskaitītas visas nepilnības; tajā ir tikai pieminētas svarīgākās nepilnības no datu aizsardzības perspektīves.

⁽³⁵⁾ Škat., piem., 10. pantu Direktīvā 95/46/EK (atsauce dota 25. zemsvītras piezīmē).

⁽³⁶⁾ EDAU norāda, ka 31. pantā ir dota atsauce uz Direktīvu 95/46/EK, kaut arī trešā pīlāra instrumentā būtu bijis loģiskāk atsaukties uz attiecīgā jomā piemērojamu instrumentu, šajā gadījumā uz Eiropas Padomes 108. konvencijas protokolu.

- 6. nodaļā nav paredzēts nošķirt datus, kas attiecas uz dažādu kategoriju cilvēkiem (cietušiem, aizdomās turamiem, citiem cilvēkiem, kuru dati ir iekļauti datu bāzē). Nošķirt dažādu kategoriju cilvēkus atkarībā no pakāpes, kādā viņi ir iesaistīti kādā noziegumā, bija paredzēts Komisijas priekšlikumā Padomes pamatlēmumam par datu aizsardzību trešajā pīlārā, un tas ir vēl svarīgāk aplūkojamās ierosmes sakarā, jo tajā atļauts apstrādāt — dažos gadījumos ļoti personiskus — personas datus tādām personām, kas nav tieši iesaistītas noziedzīgos nodarījumos.
- Viena piebilde jau ir izteikta: nav personas datu definīcijas ⁽³⁷⁾.

76. EDAU iesaka Padomei novērst šos trūkumus vai no grozot ierosmes formulējumu un/vai iekļaujot minētos elementus Padomes pamatlēmumā par datu aizsardzību trešajā pīlārā. EDAU uzskata, ka pirmā gadījumā pašu informācijas apmaiņas sistēmu nebūt nevajadzēs obligāti mainīt, un tas nav pretinā 15 ierosmes pieņēmēju dalībvalstu nodomam nemainīt būtiskākās Prīmes Līguma daļas.

VIII. Secinājumi

- 77. Atzinumā ir ņemta vērā ierosmes unikālitate, konkrētāk — tas, ka nav paredzēti nopietni grozījumi noteikumu būtībā. Grozījumi, ko ierosina EDAU, galvenokārt uzlabo teksta izteiksmi, neskarot pašu informācijas apmaiņas sistēmu.
- 78. EDAU ir gandarīts par to, ka aplūkojamā ierosmē ir izmantota piesardzīgāka, pakāpeniska pieeja kā paņēmieni, lai īstenotu pieejamības principu. Viņš tomēr pauž nožēlu par to, ka ierosmē nav paredzēts saskaņot svarīgākos dažādu datu vākšanas un apmaiņas elementus, kā arī nodrošināt atbilstīgu vajadzības un samērības principam.
- 79. EDAU nožēlo, ka aplūkojamā ierosme ir pieņemta bez nopietnas ietekmes izvērtējuma, un aicina Padomi ietvert pieņemšanas procedūrā tādu izvērtējumu, un kā piederīgus pie izvērtējuma izskatīt citus politikas variantus — iespējams, tādus, kas mazāk iejaucas privātumā.
- 80. EDAU atbalsta ierosmē izmantoto pieeju, kas attiecas uz dažādiem personas datiem: jo personiskāki ir dati, jo ierobežotāki ir mērķi, kādiem tos var lietot, un jo ierobežotāka ir piekļuve tiem.
- 81. EDAU pauž nožēlu par to, ka ierosmē nav konkrēti norādīts, kādu kategoriju personas iekļaus DNS datu bāzēs, un ka glabāšanas laiks nav ierobežots.
- 82. Padomei nevajadzētu pieņemt Padomes lēmumu, kamēr nav pieņemts Padomes pamatlēmums par tādu personas datu aizsardzību, kurus apstrādā, policijas un tiesu iestādēm sadarbojoties krimināllietās, kurā būs piedāvāta pienācīga līmeņa aizsardzība.
- 83. Ierosmes 6. nodaļā ietvertie noteikumi par personas datu aizsardzību neatviegļina apmaiņu ar tiem, bet gan to sarežģī, ciktāl tajos ir papildināti ierastie jēdzieni par savstarpēju juridisku palīdzību krimināllietās.
- 84. EDAU ierosina ierosmē izdarīt šādus grozījumus:
 - iekļaut 1. pantā atsauci uz 6. nodaļu par datu aizsardzību.
 - iekļaut definīciju tai DNS daļai, kurā nav koda, kā arī paredzēt procedūru, kā nodrošināt, ka patiešām — gan tagad, gan vēlāk — no tās DNS daļas, kurā nav koda, nevar iegūt citu informāciju.
 - konkretizēt 7. pantu, ņemot vērā to, ka samērības princips prasa šo pantu interpretēt šaurāk.

⁽³⁷⁾ Skat. 42. punktu še iepriekš.

- ietvert personas datu definīciju 24. pantā.
 - konkretizēt 24. panta 2. punktā, ka 6. nodaļa attiecas uz DZS materiālu un pirkstu nospiedumu vākšanu un apstrādi kādā dalībvalstī, un ka tā attiecas arī uz papildu personas datu sniegšanu, nepārsniedzot minētā lēmuma darbības jomu.
 - Svītrot 24. panta 2. punktā — “izņemot gadījumus, ja iepriekšējās nodaļās ir paredzēts kas cits”.
 - Veikt grozījumus 30. pantā — par dokumentēšanu — lai tajā būtu nodrošināts, ka visas saistībā ar tādiem datiem veiktas darbības ir dokumentētas.
 - Veikt grozījumus 31. pantā, lai tajā būtu nodrošinātas datu subjekta tiesības uz informāciju bez lūguma.
 - Paredzēt 6. nodaļā nošķirt datus, kas attiecas uz dažādu kategoriju cilvēkiem (cietušiem, aizdomās turamiem, citiem cilvēkiem, kā dati ir iekļauti datu bāzē).
 - Ierosinātā Padomes lēmuma 34. pantā iekļaut šādu teikumu: “Padome konsultējas ar EDAU pirms tādu īstenošanas pasākumu pieņemšanas”.
 - Ierosmes 7. nodaļā iekļaut izvērtējuma klauzulu.
85. Vēl plašāk, EDAU iesaka Padomei novērst ierosmes nepilnības vai nu veicot tajā grozījumus un/vai iekļaujot minētos elementus Padomes pamatlēmumā par datu aizsardzību trešajā pīlārā. EDAU uzskata, ka pirmais variants (saistībā ar iepriekšējā punktā minētajiem elementiem) pašu informācijas apmaiņas sistēmu nebūt nevajadzēs obligāti mainīt, un tas nav pretrunā 15 ierosmes pieņēmēju dalībvalstu nodomam nemainīt būtiskākās Prīmes Līguma daļas.
86. Visbeidzot, šis atzinums būtu jāmin Padomes lēmuma preambulā.

Brišēlē, 2007. gada 4. aprīlī

Peter HUSTINX

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs
